21/12/2022

Η επιτύμβια στήλη του Επικράτη επέστρεψε στο «σπίτι της» την Ελλάδα από το Ηνωμένο Βασίλειο

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Μια αετωματική επιτύμβια στήλη από λευκό λεπτόκοκκο πεντελικό μάρμαρο, με χαραγμένο το όνομα «Επικράτης», που επαναπατρίστηκε πολύ πρόσφατα στη χώρα μας, παρουσιάστηκε στο Επιγραφικό Μουσείο, όπου και θα παραμείνει.

Στην εκδήλωση της παρουσίασης παραβρέθηκαν και μίλησαν, η υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, **Λίνα Μενδώνη**, η **Βασιλική Παπαγεωργίου**, προϊσταμένη της διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών και ο **Θέμος Αθανάσιος,** διευθυντής του **Επιγραφικού Μουσείου.**

«Στον ηλεκτρονικό κατάλογο δημοπρασίας του Οίκου Christie's που είχε προγραμματιστεί για τις 8/12/21, έναν χρόνο πριν, περιλαμβανόταν μια μαρμάρινη ενεπίγραφη στήλη του 4ου αι. π.Χ.. Η στήλη, διαστάσεων 87,5 Χ 37 εκ., απολήγει σε τριγωνική αετωματική απόληψη. Το σώμα της εικονίζει λουτροφόρο με ανάγλυφη απεικόνιση μιας καθήμενης γυναικείας μορφής και μιας ανδρικής. Μεταξύ της λουτροφόρου και της επίστεψης χαραγμένη επιγραφή 'Επικράτης'.

Τιμή εκκίνησης στη δημοπρασία 60.000 – 80.000 λίρες. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου της δημοπρασίας αυτής από το αρμόδιο τμήμα της διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, στο πλαίσιο των τακτικών ελέγχων αγοράς που πραγματοποιεί, εντοπίστηκε από αρχαιολόγους του τμήματος η στήλη που χαρακτηρίστηκε ως 'ύποπτη'. Ακολούθησε έλεγχος του αντικειμένου με βάση το σύνολο των διαθέσιμων πληροφοριών από τα αρχεία που τηρεί και ενημερώνει καθημερινά η διεύθυνση. Το συμπέρασμα ήταν ότι η εν λόγω επιτύμβια στήλη ήταν -και αυτό μπορούσε να αποδειχθεί πέραν πάσας αμφιβολίας με ισχυρά τεκμήρια- προϊόν παράνομης διακίνησης από την ελληνική επικράτεια».

Με αυτά τα λόγια η **Βασιλική Παπαγεωργίου,** προϊσταμένη της διεύθυνσης **Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών**, ξεκίνησε την ομιλία της κατά την οποία αναφέρθηκε αναλυτικά στις ενέργειες της αρμόδιας διεύθυνσης του ΥΠΠΟΑ για τον επαναπατρισμό του συγκεκριμένου μνημείου. Όπως

ανέφερε η ίδια, έπειτα από έλεγχο, διαπιστώθηκε ότι η επιτύμβια στήλη της δημοπρασίας ήταν προϊόν παράνομης διακίνησης, *«καθώς ταυτίζεται με αντικείμενο που εμφανίζεται σε τρεις φωτογραφίες άμεσα συνδεόμενες με αρχαιοκαπηλική δράση, από κατασχεθέν φωτογραφικό αρχείο (αρχείο Μπεκίνα) που είναι στην κατοχή της Υπηρεσίας από το 2006. Το σημαντικότερο στοιχείο όμως, καθοριστικό για την διεκδίκησή της με αξιώσεις, ήταν το γεγονός ότι η ενεπίγραφη επιτύμβια στήλη περιλαμβάνεται στον κατάλογο των κινητών μνημείων για τα οποία, με βάση Απόφαση του 2017 του Δ΄ Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών, που κατέστη αμετάκλητη το 2020, ο έμπορος αρχαιοτήτων G.B. έχει κηρυχθεί ένοχος, διότι τα ιδιοποιήθηκε παράνομα».*

Ευχαριστώντας στον πρόσωπο της **Β. Παπαγεωργίου** την ίδια, αλλά και τα στελέχη της διεύθυνσης Τεκμηρίωσης Πολιτιστικών Αγαθών «για τη δουλειά την οποία κάνουν παρακολουθώντας συστηματικά και καθημερινά κάθε κίνηση που μπορεί να γίνει στο εξωτερικό και να αφορά ελληνικές αρχαιότητες», η Λ. Μενδώνη σημείωσε: *«Κάθε αρχαίο το οποίο βρίσκεται παρανόμως εκτός των ελληνικών συνόρων αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση, η οποία πρέπει να εξετάζεται με τα δεδομένα τα οποία διαθέτουν οι υπηρεσίες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η στήλη, επειδή υπήρχε το τεκμηριωτικό υλικό, ακριβώς σ' έναν χρόνο μπόρεσε να επιστρέψει. Αυτό δεν συμβαίνει για άλλες διεκδικήσεις, οι οποίες πολλές φορές δεν έχουν αίσιο πέρας, ακριβώς επειδή δεν υπάρχουν όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία θα τεκμηριώσουν την προέλευση και την παράνομη πράξη αυτή καθεαυτή»*, εξήγησε η υπουργός, που εξέφρασε τη «χαρά» της για την επιστροφή της στήλης στην αττική γη.

«Δεν ξέρουμε από πού προέρχεται, ξέρουμε όμως από τη μορφή της, τα γράμματά της, την ποιότητα του γλυπτού ότι προέρχεται από την αττική γη. Γι' αυτό θα μείνει στο Επιγραφικό Μουσείο, δεν θα πάει σε κάποιο από τα περιφερειακά μουσεία – κάτι που θα συνέβαινε αν μπορούσαμε να ταυτίσουμε ότι είναι από την άλφα ή από τη δείνα περιοχή της Αττικής», συμπλήρωσε η Λ. Μενδώνη.

Τόνισε δε, την «πολύμηνη, συχνά πολυετή» προσπάθεια που σε ορισμένες περιπτώσεις καταβάλλεται, χωρίς ωστόσο «το αποτέλεσμα να είναι το ίδιο θετικό, γιατί υπάρχει αδυναμία να τεκμηριωθεί η χωροχρονική λεπτομέρεια του πότε και από πού εκλάπη το όποιο τέχνεργο. Εδώ είμαστε πολύ τυχεροί γιατί η συγκεκριμένη στήλη και οι φωτογραφίες της βρίσκονταν σε συγκεκριμένο αρχείο το οποίο διαθέτει το ΥΠΠΟΑ και έτσι έφτασε στην ταύτιση και εντέλει στην επιστροφή μέσα σε έναν μόνο χρόνο», υπογράμμισε η Λ. Μενδώνη.

«Σήμερα είναι μέρα χαράς για το Επιγραφικό Μουσείο, γιατί ένα μνημείο το οποίο προέρχεται από την αττική γη επιστρέφει πίσω και οποιοδήποτε αρχαίο δικό μας επιστρέφει πίσω, είναι πολύ σημαντικό, καθώς δείχνει την ενεργοποίηση του υπουργείου Πολιτισμού και των υπηρεσιών του στη διεκδίκηση αρχαιοτήτων και

στη προσπάθεια για επιστροφή τους. Το Επιγραφικό Μουσείο έχει ανακτήσει κι άλλη φορά ενεπίγραφα μνημεία, τα οποία προσπαθούμε να επιστρέψουν. Μάλιστα, είναι μέσα στους στόχους μας στο μέλλον να υπάρξει ένας κατάλογος των αρχαίων ελληνικών επιγραφών που βρίσκονται σε ξένα μουσεία», δήλωσε ο Αθ. Θέμος.

Η αετωματική επιτύμβια στήλη, έργο αττικού εργαστηρίου του 4ου αι. π.Χ.,, είναι από λευκό λεπτόκοκκο πεντελικό μάρμαρο. Έχει ύψος 88 εκ. πλάτος 37-35 εκ. και πάχος 10 εκ. Επιστέφεται από ελεύθερο τριγωνικό αέτωμα που έφερε κάποτε ζωγραφιστή φυτική διακόσμηση. Οριζόντια γραπτή ταινία οριοθετούσε και τον κανόνα του αετώματος στη βάση της επίστεψης. Η μετάβαση από την επίστεψη στον κορμό της στήλης επιτυγχάνεται με ιωνικό κυμάτιο, που ήταν επίσης ζωγραφιστό.

Στον κορμό της δεσπόζει εντός ορθογώνιου διάχωρου ανάγλυφη λουτροφόρος-αμφορέας, οι λαβές της οποίας ολοκληρώνονται έξω από το διάχωρο της παράστασης. Οι λεπτομέρειες των λαβών θα αποδίδονταν επίσης με χρώμα. Πάνω από το αγγείο, στο ανώτερο μέρος του κορμού της στήλης και στο μέσο του πλάτους της, είναι χαραγμένο το όνομα του νεκρού: Ε**πικράτης.** Ανάμεσα από τα γράμματα υπάρχουν ίχνη γραμμάτων παλαιότερης επιγραφής, που αποξέστηκε για να εξυπηρετήσει τη επαναχρησιμοποίηση του μνημείου.

Στην κοιλιά του αγγείου απεικονίζονται σε χαμηλό ανάγλυφο δύο μορφές στην τυπική για την ταφική εικονογραφία χειρονομία της δεξίωσης. Πατούν και οι δύο σε ρηχά λαξευμένη γραμμή εδάφους. Η γυναίκα που κάθεται σε κλισμό αριστερά της παράστασης δίνει το χέρι σε νεαρό αγένειο ιματιοφόρο άνδρα που στέκεται όρθιος μπροστά της. Ο άνδρας θα πρέπει σύμφωνα με την επιγραφή να ταυτιστεί με τον νεκρό **Επικράτη.**